

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคม
สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม
ระดับชั้นประถมศึกษา*

FACTORS RELATED TO SOCIAL SKILLS EARLY INTERVENTION FOR
CHILDREN STARTING INCLUSIVE PRIMARY SCHOOL

จิรพัฒน์ ศิริรักษ์

Cheerapat Sirirak

กนกพร วิบูลพัฒนะวงศ์

Kanokporn Vibulpatanavong

ชนิดา มิตรานันท์

Chanida Mitranun

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Srinakharinwirot University, Thailand

E-mail: cheerapat@g.swu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยสนับสนุนการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา 2) ศึกษาปัจจัยอุปสรรคการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา 3) ศึกษาแนวทางการแก้ไขข้อจำกัดการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาล 2 หรืออนุบาล 3 ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม รวม 15 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง และมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบบันทึกในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยสนับสนุนการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านครูและโรงเรียน ด้านระยะเวลาการเริ่มต้นฝึกและการฝึกอย่างต่อเนื่อง และด้านเทคนิคการฝึกทักษะทางสังคม 2) ปัจจัย

* Received 4 December 2021; Revised 25 February 2022; Accepted 26 February 2022

อุปสรรคการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียน
เรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านบุคลากรในโรงเรียน ด้านระบบของ
โรงเรียน ด้านการเปลี่ยนแปลงของสังคม และด้านอุปสรรคจากตัวเด็ก และ 3) แนวทางการ
แก้ไขข้อจำกัดการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาใน
โรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ได้แก่ การมีส่วนร่วมจากครอบครัว การจัดการเรียน
การสอน และการให้ความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรในโรงเรียน

คำสำคัญ: การช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม, ทักษะสังคม, โรงเรียนเรียนร่วม

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) study the supporting factors to social skills early intervention for children starting inclusive primary school. 2) study the barrier factors to social skills early intervention for children starting inclusive primary school. 3) study the guidelines for resolving the limitation to social skills early intervention for children starting inclusive primary school. This research is a qualitative research. The key informants were teachers in kindergarten 2 or Kindergarten 3, teachers in elementary school level 1 and special education teachers in inclusive school, total of 15 people. They were selected through purposive sampling according to the specified criteria. The research tools were semi-structured interview forms and semi-structured interview recordings. The data were analyzed by content analysis. The research results were found that 1) The supporting factors to social skills early intervention for children starting inclusive primary school were family, teacher and school, starting training and continuous training and social skills training techniques 2) The barrier factors to social skills early intervention for children starting inclusive primary school were family, school personnel, the school system, social change, and the barriers from the children. and 3) The guidelines for resolving the limitations to social skills early intervention for children starting inclusive primary school were family participation, teaching management and knowledge understanding of school personnel.

Keywords: Early Intervention, Social Skill, Inclusive School

บทนำ

ในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับทักษะทางสังคมจนกำหนดให้เด็กได้เรียนรู้เรื่องทักษะสังคมตั้งแต่เด็กเล็ก ดังจะเห็นได้จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่ได้ศึกษาสภาพ การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ที่ให้รัฐต้องดำเนินการดูแลและพัฒนาเด็กก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้สมวัย (คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560) รวมทั้งกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน ปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่ส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีการพัฒนาทักษะทางสังคมที่เหมาะสม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) และแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2579) ที่สนับสนุนให้เด็กมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงทักษะทางสังคม ความมีวินัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) นำไปสู่การกำหนดทักษะสำคัญสำหรับเด็กในศตวรรษที่ 21 ที่มีความสำคัญต่อการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความสอดคล้องและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน ทั้งนี้ ได้ระบุจุดหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เด็กที่มีอายุ 3 - 6 ปี จะต้องมีความรู้เรื่องทักษะทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่าง บุคคล มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการตามวัยเต็มตามศักยภาพ และมีความพร้อมในการเรียนรู้ต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ทักษะทางสังคม เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และช่วยให้บุคคลสามารถรักษาสัมพันธ์ภาพนั้นไว้ได้ดี (Hollinger, J. D., 2015) ก่อให้เกิดการยอมรับจากบุคคลอื่น สามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับความคาดหวังของสังคม (McIntyre, T., 2013) ซึ่งจะช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในงานและกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมได้เป็นอย่างดี (Swanson, H. C., & Watson, B. L., 2012) ผู้ที่มีทักษะทางสังคมที่ดีย่อมสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น เป็นที่ยอมรับของเพื่อน ครู และผู้อื่น มีส่วนช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จได้ ในขณะที่คนที่ขาดทักษะทางสังคมนั้น มักอยู่อย่างโดดเดี่ยว ถูกสังคมปฏิเสธ มีโอกาสในการเรียนรู้และมีเพื่อนน้อยกว่า การขาดทักษะทางสังคมมักก่อให้เกิดปัญหาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะเด็กออทิสติก เด็กที่มีความบกพร่องด้านสมาธิ และเด็กที่มีพัฒนาการทางสังคมล่าช้า

นอกจากนี้ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษยังให้ความสำคัญกับทักษะทางสังคมด้วยเช่นกัน โดยสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้ทักษะทางสังคม อยู่ในหลักสูตรของศูนย์การศึกษาพิเศษทุกหลักสูตร กำหนดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ อายุตั้งแต่แรก เกิด ถึง 6 ปี

และยืดหยุ่นตามความพร้อม มีพัฒนาการทางด้านกลุ่มทักษะทางสังคม นอกจากนั้นยังกำหนดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษ อายุตั้งแต่แรกเกิดถึงตลอดชีวิต มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในด้านทักษะการมีส่วนร่วมในสังคมและทักษะชีวิต และทักษะส่วนบุคคลและสังคม ทั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อมุ่งพัฒนาและจัดการศึกษาให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีศักยภาพสูงสุดในการดำเนินชีวิต (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2558)

หลักการสำคัญเบื้องต้นของการจัดการศึกษาทางการศึกษาพิเศษนั้น คือต้องจัดการศึกษาให้ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความบกพร่อง และกระบวนการที่สำคัญของขั้นตอนนี้ก็คือการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (Early Intervention : EI) ซึ่งหมายถึง การช่วยเหลือเด็กโดยเร็วที่สุดเมื่อพบว่ามีความเสี่ยงหรือทันทีที่ได้รับการวินิจฉัยว่ามีความต้องการพิเศษ มุ่งให้การช่วยเหลือส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ได้เต็มศักยภาพตามความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละบุคคล หากเด็กได้รับการช่วยเหลือตั้งแต่แรกเริ่มแล้ว เด็กจะมีพัฒนาการที่ใกล้เคียงกับเด็กปกติมาก ดังนั้นการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มจึงถูกบรรจุไว้ในกฎหมายการศึกษาพิเศษของประเทศออสเตรเลีย (National Disability Insurance Agency, 2019) นิวซีแลนด์ (Education Counts, 2007) เป็นต้น สำหรับประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเช่นกัน จะเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 10 วรรค 3 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 มาตรา 5 (สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, 2551) ถึงแม้จะไม่ได้กำหนดอายุชัดเจน แต่เน้นให้การช่วยเหลือตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความบกพร่อง การช่วยเหลือระยะแรกเริ่มจึงเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก การช่วยเหลือครอบคลุมในการพัฒนาเด็ก โดยนำทฤษฎีพัฒนาการ มาบูรณาการตามหลักการและแนวคิด มุ่งเน้นการกระตุ้นพัฒนาการเด็กและการเรียนรู้โดยยึดเด็กเป็นสำคัญ (สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์, 2558) ซึ่งการพัฒนาเด็กในช่วงวัยเริ่มต้น มีความสำคัญที่สุด เพราะช่วยให้เด็กได้รับการช่วยเหลือที่ตรงกับความต้องการ ในช่วงสำคัญของชีวิต ที่จะเป็นตัวชี้ถึงความสำเร็จในอนาคต อีกทั้งช่วยแก้ไขความบกพร่องและป้องกันความผิดปกติที่อาจเกิดขึ้นภายหลังได้และยังช่วยเตรียมความพร้อมให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีพัฒนาการที่ดีสามารถเข้าโรงเรียนในระดับที่เหมาะสมต่อไปได้ (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2558)

ในปัจจุบันพบว่า เด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียนในช่วงอายุ 5 - 6 ปี มีปัญหาด้านทักษะทางสังคมค่อนข้างมาก เช่น การรอคอย การรู้จักกฎกติกา การแบ่งปัน การกล่าวคำ ขอบคุณ ขอโทษ การเล่นกับเพื่อน การทำงานร่วมกับเพื่อน เป็นต้น (Stephen N. E., 2010); (นาถดา ตะวันกาญจน์โชติ, 2559) ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน เนื่องจากหากไม่ได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสม ปัญหาทักษะทางสังคม จะก่อให้เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมตามมา และส่งผลต่อการเรียนรู้ทางด้านวิชาการอีกด้วย และจากที่ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ครู ผู้ปกครอง

พบว่า การช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางทักษะสังคมนี้ ยังมีเด็กอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือ เนื่องจากยังต้องรอ เพราะยังไม่ได้ระบุว่ามีความต้องการพิเศษอยู่ในประเภทใดจากแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้นจึงเป็นอุปสรรคต่อการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเป็นอย่างมาก เนื่องจากรูปแบบการให้บริการการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มที่พบในปัจจุบัน เด็กจะต้องได้รับการวินิจฉัยก่อนว่าเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทใด จึงจะได้รับโปรแกรมการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตามความต้องการจำเป็น ทำให้เด็กบางกลุ่มขาดโอกาสที่จะได้รับการช่วยเหลือทางทักษะสังคมอย่างทันท่วงที และที่สำคัญยังไปขัดขวางการส่งเสริมทักษะทางสังคมให้เด็กมีพัฒนาการเป็นไปตามวัย ตามลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปกติ ซึ่งควรให้การช่วยเหลือตั้งแต่เด็กอายุยังน้อย ในวัยเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ซึ่งถือว่าเป็นช่วงสำคัญที่สุดของชีวิต (อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์, 2552) เด็กที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางทักษะสังคม จึงควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการอย่างถูกต้อง เหมาะสมเป้าหมายคือการช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีขึ้น สามารถเข้าเรียนในสภาพแวดล้อมปกติได้ (เพ็ญแข ลิ้มศิลา, 2540)

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า การช่วยเหลือระยะแรกเริ่มทักษะสังคมสำหรับเด็กที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางทักษะสังคม ยังคงมีความจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือนั้นได้อย่างทันท่วงที โดยไม่ต้องรอการวินิจฉัยเด็กก่อน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการช่วยเหลือเด็กให้มีทักษะทางสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่เหมาะสมกับวัย ตามศักยภาพและมีความพร้อมในการเรียนรู้ด้านวิชาการในโรงเรียน และจะเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางทักษะสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยอุปสรรคการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ไขข้อจำกัดการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วย ครูผู้สอน จำนวน 15 คน ได้แก่
 - 1.1. ครูผู้สอนในระดับชั้นอนุบาล 2 หรืออนุบาล 3 จำนวน 3 คน

1.2 ครูผู้สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 9 คน ประกอบด้วย 1) ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 3 คน 2) ครูผู้สอนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 3 คน และ 3) ครูผู้สอนสังกัดเอกชน จำนวน 3 คน

1.3 ครูการศึกษาพิเศษในโรงเรียนเรียนร่วม จำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) ครูการศึกษาพิเศษสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จำนวน 1 คน 2) ครูการศึกษาพิเศษสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 คน และ 3) ครูการศึกษาพิเศษสังกัดเอกชน จำนวน 1 คน

โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) และมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนด คือ 1) เป็นครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ด้านการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มหรือด้านการสอนทางทักษะสังคมอย่างน้อย 5 ปี 2) เป็นครูผู้สอนที่จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปด้านการศึกษา และ 3) เป็นครูผู้สอนในตำแหน่งระดับชำนาญการขึ้นไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและแบบบันทึกการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับสภาพบริบทและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของภายใต้กรอบการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา

2.2 กำหนดประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ในประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยสนับสนุนการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมระดับชั้นประถมศึกษา 2) ปัจจัยอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขข้อจำกัดการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา

2.3 นำประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโทตรวจสอบ ความถูกต้องและความเหมาะสมของประเด็นคำถามพร้อมทั้งดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท

2.4 นำประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคม จำนวน 3 คน ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษที่มีประสบการณ์ด้านการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม อย่างน้อย 5 ปี 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการปฐมวัยที่มีประสบการณ์ในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ อย่างน้อย 5 ปี 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านประถมศึกษาที่มีประสบการณ์ในการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อย่างน้อย 5 ปี ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item - Objective Congruence : IOC) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและ

ความสมบูรณ์ของประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างก่อนนำไปใช้กับผู้ให้ข้อมูลหลักและนำผลคะแนนที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC พบว่า ประเด็นคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3. การรวบรวมข้อมูล

3.1. การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำหนังสือขออนุญาตการทำวิจัยในมนุษย์กับคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการฯ หมายเลขรับรอง SWUEC-E-G-092/2563E ณ วันที่ 22 มิถุนายน 2563 และผู้วิจัยได้ทำการพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยการอธิบายให้ได้รับทราบและเข้าใจกระบวนการดำเนินการวิจัยทุกขั้นตอนและแจ้งให้ทราบว่าผู้ให้ข้อมูลหลัก มีสิทธิ์ถอนตัวออกจากโครงการวิจัยเมื่อใดก็ได้โดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้าและการไม่เข้าร่วมการวิจัยหรือถอนตัวออกจากโครงการวิจัยนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลหลักแต่ประการใด ข้อมูลส่วนตัวของผู้ให้ข้อมูลหลักจะถูกเก็บรักษาไว้ โดยไม่เปิดเผยต่อสาธารณะเป็นรายบุคคล แต่จะรายงานผลการวิจัยเป็นข้อมูลส่วนรวม โดยไม่สามารถระบุข้อมูลรายบุคคลได้

3.2. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทำจดหมายถึงผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้สัมภาษณ์และจัดบันทึกการสัมภาษณ์ เมื่อสัมภาษณ์เสร็จสิ้นแล้ว ผู้วิจัยจัดพิมพ์ข้อมูลผลของการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และส่งให้กับผู้ให้ข้อมูลหลักทั้ง 15 คน ตรวจสอบเพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ไดจากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นที่กำหนดในแบบบันทึกการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยดำเนินการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลตามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา แล้วนำเสนอข้อมูลเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า

1. ปัจจัยสนับสนุนการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย

1. ปัจจัยด้านครอบครัว ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านครอบครัวโดยเฉพาะผู้ปกครองของเด็กที่ให้ความร่วมมือเรื่องการพาเด็กไปพบแพทย์ วางแผนแนวทางการพัฒนาร่วมกับโรงเรียน ใกล้ชิดกับครู และให้การสนับสนุนเรื่องการฝึกหัดเด็กและพาไปทำกิจกรรมบำบัดต่าง ๆ ที่หลากหลาย ยิ่งทำให้ทักษะทางสังคมได้รับการพัฒนาสูงขึ้น

2. ปัจจัยด้านครูและโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า คุณลักษณะของครูที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก ประกอบด้วย ทักษะการสังเกต ทักษะการเก็บข้อมูลเพื่อวางแผนการปรับพฤติกรรม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางทักษะสังคม มีประสบการณ์ สามารถทำงานประสานความร่วมมือจากผู้ปกครองได้ดี ในขณะที่ระบบของโรงเรียนที่รองรับการดูแลช่วยเหลือ ดังเช่น การใช้ระบบครูประจำชั้น ติดตามนักเรียนเมื่อเลื่อนชั้นเรียน โดยพบว่าได้ผลดีต่อการพัฒนาของเด็กเพราะมีความไว้วางใจสูง ลดปัญหาด้านการปรับตัวของเด็กเมื่อต้องเปลี่ยนชั้นเรียน

3. ปัจจัยเรื่องระยะเวลาการเริ่มต้นฝึกและการฝึกอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเด็กที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางทักษะสังคม มักต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับตัวนานมากกว่าเด็กปกติ ดังนั้น ยังมีการพัฒนาเด็กได้รวดเร็วมากเท่าใด ยังส่งผลต่อการเรียนรู้ทักษะทางสังคมสูงมากขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะควรเริ่มฝึกทักษะทางสังคมตั้งแต่วัยชั้นอนุบาล 1 เป็นต้นไป รวมถึงทักษะทางสังคมสามารถลดถอยลงได้ หากขาดการกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการฝึกทักษะทางสังคมให้กับเด็กนอกจากควรเริ่มต้นอย่างรวดเร็ว ยังควรกระตุ้นอย่างต่อเนื่อง

4. ปัจจัยด้านเทคนิคการฝึกทักษะทางสังคม ผลการศึกษา พบว่า การใช้เทคนิคการเสริมแรงเชิงบวก การชื่นชม การใช้พลังกลุ่ม การสังเกตและเพิ่มกิจกรรมบำบัดเป็นรายบุคคล การสร้างกิจกรรมที่อาศัยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังเช่น การปลูกผักเพื่อทำอาหารโดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นด้วยการบอกย้ำ ๆ ซ้ำ ๆ เป็นเทคนิคที่สามารถสร้างผลตอบรับที่ดีในการพัฒนาทักษะทางสังคม

2. ปัจจัยอุปสรรคการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นด้านทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย

1. ครอบครัวปล่อยปละละเลย ตามใจมากเกินไป รวมถึงไม่ปฏิบัติตามแนวทางเดียวกับโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองบางคนปล่อยปละละเลย ไม่ฝึกเด็กอย่างต่อเนื่อง ยึดหยุ่นให้เด็กเมื่ออยู่บ้านเพราะสงสาร ผู้ปกครองบางรายไม่สามารถจัดการพฤติกรรมของเด็กเมื่ออยู่บ้านได้จึงให้เด็กอยู่กับอุปกรณ์การสื่อสาร และครอบครัวบางคนไม่ปฏิบัติให้เป็นแนวทางเดียวกับที่โรงเรียน ทำให้เด็กเกิดความสับสน จนนำมาสู่การไม่ปฏิบัติตามกติกาของโรงเรียน ในขณะที่ผู้ปกครองบางกลุ่มเลือกใช้วิธีหลีกเลี่ยงและตีตัวออกห่างจากครู เพราะครูตั้งข้อสังเกตว่าลูกมีภาวะสมาธิสั้น มีภาวะบกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นต้น โดยผู้ให้ข้อมูลยืนยันว่าการที่ผู้ปกครองตีตัวออกห่างจากครูและโรงเรียน ส่งผลเสียอย่างมากต่อการ

พัฒนาทักษะทางสังคม บางรายยังมีความถดถอยมากขึ้น แม้จะใช้เทคนิคกระตุ้นต่าง ๆ แต่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2. ปัจจัยด้านบุคลากรในโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า บุคลากรในโรงเรียนขาดความเข้าใจและขาดความรู้เกี่ยวกับเด็กที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางทักษะสังคม โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียน และครูประจำชั้น รวมถึงในโรงเรียนมีจำนวนครูการศึกษาพิเศษไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก ส่งผลให้ครูแต่ละคนรับภาระอย่างหนักหน่วง ไม่สามารถสังเกตหรือจดจำแผนการพัฒนาของเด็กรายบุคคลได้ทั้งหมด ทำให้ยังคงใช้การพัฒนาแบบภาพรวมเพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมหรือใช้วิธีการสอดแทรกเข้าไปในหลักสูตรของโรงเรียน

3. ข้อจำกัดเรื่องระบบของโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า บางโรงเรียนขาดระบบการดูแลและช่วยเหลือเด็กที่รองรับการพัฒนาทักษะทางสังคม ดังเช่น โรงเรียนไม่เปิดหลักสูตรการเรียนร่วมส่งผลให้ครูการศึกษาพิเศษไม่สามารถแบ่งหรือตัดรายวิชาออกมาให้เด็กได้ฝึกทักษะทางสังคมได้ ในขณะที่บางโรงเรียนมุ่งเน้นการส่งเสริมด้านวิชาการให้กับเด็ก ส่งผลให้การทำงานของครูการศึกษาพิเศษเป็นไปด้ยากรวมถึงขาดพลังการขับเคลื่อนหรือได้รับความร่วมมือจากครูประจำชั้น ส่งผลให้เด็กกลุ่มนี้มีพฤติกรรมด้านสังคมถดถอยลง

4. การเปลี่ยนแปลงของสังคมและสถานการณ์แพร่ระบาดโควิด 19 ผลการศึกษา พบว่า การเปลี่ยนแปลงเชิงสังคมปัจจุบันทำให้เกิดครอบครัวเดี่ยวเพิ่มมากขึ้น โดยครอบครัวเดี่ยวเหล่านี้มีลักษณะที่แยกตัวออกมาจากครอบครัวใหญ่ ออกมาอยู่กันลำพัง พ่อแม่ลูก โดยผู้ปกครองทั้งสองท่านต้องออกจากบ้านเพื่อไปทำงานหาเลี้ยงชีพ มีเวลาพบหรือเล่นกับลูกน้อยลง ทำให้เด็กขาดทักษะการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น เล่นคนเดียว จึงนำมาสู่ปัญหาด้านการปรับตัวเมื่อเข้าเรียนหนังสือที่โรงเรียน

5. อุปสรรคจากตัวเด็ก ผลการศึกษา พบว่า การที่เด็กมีพฤติกรรมเชิงลบและส่งผลกระทบต่อเพื่อนร่วมชั้นเรียน ครูในโรงเรียน รวมถึงลักษณะทางกายภาพของเด็กที่เป็นอุปสรรคต่อการทำกิจกรรมกับเพื่อน ในบางรายมีปัญหารุนแรงโดยการทำร้ายร่างกายเพื่อน และอาละวาดทุกวันส่งผลกระทบต่อครูประจำชั้นในการดูแลเด็กปกติ ทำให้เด็กปกติไม่ได้รับการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ รวมถึงได้รับความเดือดร้อนจากการถูกทำร้าย และเนื่องจากกลุ่มเด็กที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางทักษะสังคม ไม่สามารถระงับอารมณ์ของตนเองได้ ทำให้เพื่อนตีตัวออกห่าง ไม่ต้องการเล่นด้วย ครูยังต้องคอยระแวดระวังเพื่อป้องกันอันตราย จึงกลายเป็นอุปสรรคปิดกั้นให้เด็กไม่สามารถมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนได้

3. แนวทางการแก้ไขข้อจำกัดการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย

1. แนวทางการแก้ไขข้อจำกัดเรื่องการมีส่วนร่วมจากครอบครัว ผลการศึกษา พบว่า เมื่อผู้ปกครองสังเกตพบว่าเด็กมีความผิดปกติหรือครูเกิดข้อสงสัยแล้ว มักจะเชิญผู้ปกครองเพื่อพูดคุยทำความเข้าใจเบื้องต้น โดยกระบวนการนี้ต้องอาศัยครูการศึกษาพิเศษมา

พูดคุยกับผู้ปกครองเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ โดยครูได้มีการจัดทำตารางกิจกรรมเสริมพัฒนาการ ระบุการวางแผน กำหนดเป้าหมายระยะสั้นและระยะยาวกับผู้ปกครอง ในขณะที่บางส่วนพบว่ายังมีผู้ปกครองบางส่วนไม่ยอมรับสภาพของเด็ก และไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำทั้งเรื่องการพาไปพบแพทย์และการใช้การฝึกที่บ้าน การแก้ไขปัญหามุ่งเน้นของครูการศึกษานี้จึงใช้วิธีการแก้ปัญหาเฉพาะที่ทำได้ในโรงเรียน โดยครูการศึกษาพิเศษพูดคุยวางแผนร่วมกับครูประจำชั้นของเด็กเพื่อดำเนินการตามแผน จากนั้นนำผลการเปลี่ยนแปลงไปสะท้อนให้กับผู้ปกครอง เพื่อให้เห็นข้อดีของการทำ และยินยอมเข้ามามีส่วนร่วมในแผนต่อไป

2. แนวทางการแก้ไขข้อจำกัดเรื่องการจัดการเรียนการสอน ผลการศึกษาพบว่า ควรสอดแทรกและบูรณาการกิจกรรมพัฒนาทักษะทางสังคมเข้าไปในกิจกรรมการเรียนรู้ ปกติ เสริมกิจกรรมบำบัดตามสถานที่ต่าง ๆ และเพิ่มเติมกระบวนการเล่นให้กับเด็ก พร้อมใช้เทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนในการทำกิจกรรมทุกอย่าง เช่น การรอคอยกัน ไม่ทิ้งกัน เป็นต้น เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมากที่สุด โดยข้อค้นพบในการศึกษาครั้งนี้ คือ การมีกิจกรรมที่หลากหลายช่วยดึงดูดความสนใจของเด็กให้เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กันดี นอกจากนี้ในระหว่างการทำกิจกรรมต่าง ๆ ครูมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสังเกต สอดแทรกรายละเอียด เช่น การวางกฎกติกา รักษาระเบียบวินัย เป็นต้น และเก็บข้อมูลเพื่อนำมาปรับแผนการจัดหลักสูตรให้มีความเหมาะสมมากขึ้น

3. แนวทางการแก้ไขข้อจำกัดเรื่องความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรในโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า ควรจัดทำคู่มือกิจกรรมทักษะทางสังคมโดยแบ่งเป็นหัวข้อย่อย ดังเช่น หัวข้อการรู้จักผู้อื่น การแนะนำตัวและมารยาท การบอกความต้องการของตนเอง การสื่อสารขอความช่วยเหลือ เป็นต้น ซึ่งคู่มือดังกล่าวสามารถเป็นตัวช่วยให้ทั้งครูในโรงเรียนและผู้ปกครองสามารถนำไปใช้ที่บ้านได้ ทั้งนี้คู่มือที่มีประสิทธิภาพนั้น ควรเป็นคู่มือที่มีตารางเวลาระบุช่วงเวลาของการทำกิจกรรมให้สอดคล้องกันระหว่างที่โรงเรียนกับที่บ้านเพื่อทำให้เกิดความคุ้นเคยและปรับตัวได้เร็วมากขึ้น รวมถึงคู่มือที่จัดทำขึ้นยังควรระบุใบงานโดยเน้นแบ่งตามระดับความยากง่าย ให้ครูสามารถนำไปปรับใช้กับเด็กได้ แนวทางการประเมินขึ้นอยู่กับศักยภาพของเด็กแต่ละคนหากเด็กที่มีปัญหามาก อาจลดระดับการทำใบงานลง ลดระดับความยากลง

อภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นด้านทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยสนับสนุนการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นด้านทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

กับการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมของเด็กที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางทักษะสังคม มี 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านครูและโรงเรียน ปัจจัยด้านระยะการเริ่มต้นฝึกและการฝึกอย่างต่อเนื่อง และปัจจัยด้านเทคนิคการฝึกทักษะทางสังคม ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 ตัวนี้ หากปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่เพื่อช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นด้านทักษะสังคมกับเด็กที่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางทักษะสังคมแล้ว ปัจจัยเหล่านี้จะกลายเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดผลดีต่อเด็ก ทำให้เด็กสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความสุขและเป็นปกติ ยกตัวอย่างผลการศึกษาที่พบว่า ครอบครัวที่ให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ดังเช่น การพาไปพบแพทย์ การวางแผนร่วมกับโรงเรียน และการพาไปทำกิจกรรมส่งเสริมหรือกิจกรรมบำบัด ทำกิจกรรมเป็นไปในแนวทางเดียวกับโรงเรียน ด้วยกระบวนการดังกล่าวจะกลายเป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดระบบการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นด้านทักษะสังคมในกลุ่มเด็กอายุไม่เกิน 6 ปี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ เด็กสามารถปฏิบัติตามกติกาได้ สามารถเล่นกับเพื่อนโดยไม่ทะเลาะเบาะแว้งได้ กลายเป็นที่รักและยอมรับของครูและเพื่อน เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสรวดี เฟิงศรีโคตร และจันทรชลิ มาพุทธ ได้ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการร่วมจัดการศึกษากับทางโรงเรียน มีประโยชน์ในด้านการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก คือ สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปในทางที่ดี เช่น เป็นคนกล้าคิดกล้าแสดงออก และสามารถสื่อสารได้เหมาะสมกับวัยเด็ก มีความสุขกับการเรียนรู้ที่มีผู้ปกครองมาร่วมเป็นอาสาสมัคร มีการทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง (สรวดี เฟิงศรีโคตร และจันทรชลิ มาพุทธ, 2554)

2. ปัจจัยอุปสรรคการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นด้านทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า หากไม่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมหรือสนับสนุนระบบการให้ความช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นด้านทักษะสังคมกับเด็กแล้ว ปัจจัยเหล่านี้จะกลายเป็นอุปสรรคสำหรับการพัฒนาเด็ก ยกตัวอย่างเช่น ด้านโรงเรียนและบุคลากร หากครูมีทักษะการสังเกต สามารถวางแผนการปรับพฤติกรรมและมีประสบการณ์ มักเลือกใช้เทคนิคที่เหมาะสมกับความแตกต่างของเด็กแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้ามหากโรงเรียนไม่ให้ความสนใจกับการพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพราะถือว่าไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายของโรงเรียน จะทำให้โรงเรียนและบุคลากรกลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาด้านทักษะทางสังคมของเด็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินิลสุข ได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ผลการวิจัยพบว่า หากโรงเรียนเปิดโอกาสให้ครู มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผนการจัดการเรียนการสอนและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ส่งผลให้ครูสามารถพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เต็มศักยภาพ (พัชรินิลสุข, 2558)

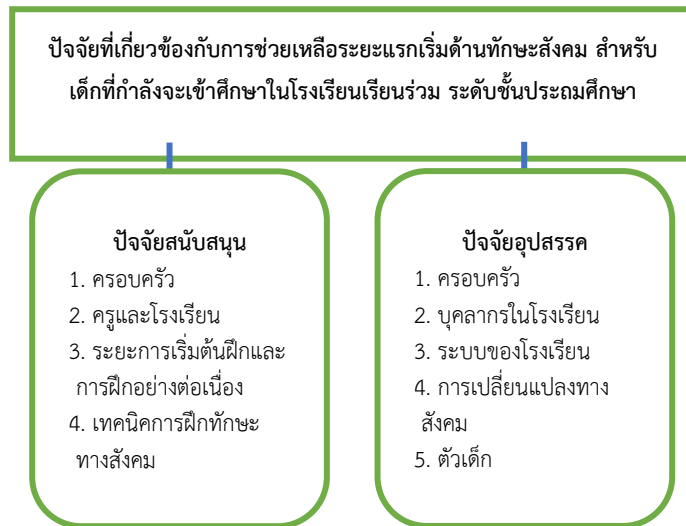
3. แนวทางการแก้ไขข้อจำกัดการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นด้านทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า การมี

ส่วนร่วมจากครอบครัว การจัดการเรียนการสอน และความรู้ ความเข้าใจของบุคลากรในโรงเรียน เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก โดยเฉพาะครู ผู้ปกครองที่เป็นตัวแบบที่ดีในการเสริมสร้างทักษะทางสังคมให้กับเด็ก สอดคล้องกับแนวคิดของ อัลเบิร์ต บันดูรา (Albert Bandura (1962 - 1986) เรียกว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social learning theory) ซึ่งเป็นแนวคิดที่บุคคลใช้หลักการเรียนรู้โดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่นและเกิดการเลียนแบบพฤติกรรมตาม (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2556) โดยแบ่งการเรียนรู้ผ่านการสังเกตทั้งสิ้น 4 ขั้นตอน (Bandura, A., 1997) ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นให้ความสนใจ (Attention phase) สอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยครั้งนี้ ที่ครูใช้เทคนิคการดึงความสนใจของเด็กที่ไม่ชอบสื่อสาร ไม่สบตา มาสู่การให้ความสนใจในตัวครู ทั้งนี้ผลการวิจัยยังพบว่าการสร้างความคุ้นชินกับครูจะช่วยให้เด็กเกิดความไว้วางใจต่อครู ดังนั้นเมื่อเกิดความไว้วางใจ สื่อสารกับครู สบตาครู จดจำครูได้แล้ว ครูจะใช้วิธีการขอหรือออกคำสั่ง เด็กจะยินยอมทำตาม ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ว่าครูจะยอมรับเมื่อตนเองสามารถปฏิบัติตามคำสั่งเป็นไปตามกติกาที่ตกลงกันได้ และมักจะได้รับรางวัลหรือการเสริมแรงทางบวก เป็นต้น ขั้นตอนที่ 2 ขั้นจำ (Retention phase) สอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยอุปสรรคจากครอบครัว ประกอบด้วย ความสงสารปล่อยให้เด็กอยู่กับมือถือ ไม่ทำตามแนวทางเดียวกับโรงเรียน และปลื้มตัวออกจากครู จะทำให้เด็กจดจำได้ว่าการอยู่บ้านไม่จำเป็นต้องใช้ความพยายามเพื่อปฏิบัติตามกฎกติกา ย่อมส่งผลให้การแสดงออกเมื่ออยู่บ้านจึงฝึกได้ยากกว่าการอยู่ที่โรงเรียน ขั้นตอนที่ 3 ขั้นปฏิบัติ (Reproduction phase) สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าเป็นขั้นตอนที่ครูมักสอดแทรกกระบวนการให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติผ่านการบูรณาการเข้ากับรายวิชาต่าง ๆ เน้นการทำงานกลุ่มหรือเล่นร่วมกันกับเด็กปกติ เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะสามารถสะท้อนการปฏิบัติตามแนวทางที่ได้ฝึกฝนออกมา โดยมีครูและผู้ปกครองร่วมกันประเมิน หากพบว่าเด็กสามารถเล่นกับผู้อื่นได้ดี มีทักษะทางสังคม เช่นการสื่อสารที่ดี การควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ดี ครูจะพิจารณาเลื่อนระดับหรือเลื่อนการจัดกลุ่ม เพื่อปรับเกณฑ์การประเมินให้สูงขึ้น ขั้นตอนที่ 4 ขั้นจูงใจ (Motivation phase) เมื่อพบว่าเด็กสามารถปฏิบัติตามกฎกติกาได้ จะเข้าสู่ขั้นตอนการแสดงผลของการกระทำดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ดังนั้นหากเด็กที่ทำได้ดี ควรมีการจูงใจด้วยการเสริมแรงทางบวกเพื่อให้อยากแสดงพฤติกรรมตามแบบอย่างต่อเนื่อง แต่หากครูให้การจูงใจเป็นไปในทางลบ ผู้เรียนมักจะงดเว้นการแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมระดับชั้นประถมศึกษา

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย

1. ปัจจัยสนับสนุนการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ได้แก่ 1) ด้านครอบครัว 2) ด้านครูและโรงเรียน 3) ด้านระยะการเริ่มต้นฝึกและการฝึกอย่างต่อเนื่อง และ 4) ด้านเทคนิคการฝึกทักษะทางสังคม

2. ปัจจัยอุปสรรคการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นทักษะสังคมสำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา ได้แก่ 1) ด้านครอบครัว 2) ด้านบุคลากรในโรงเรียน 3) ด้านระบบของโรงเรียน 4) การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และ 5) ด้านตัวเด็ก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นทักษะสังคม สำหรับเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วม ระดับชั้นประถมศึกษา สรุปได้ว่า ปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญในการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มต้นทักษะสังคม ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านครอบครัว 2) ปัจจัยด้านครูและโรงเรียน 3) ปัจจัยเรื่องระยะการเริ่มต้นฝึกและการฝึกอย่างต่อเนื่อง 4) ปัจจัยด้านเทคนิคการฝึกทักษะทางสังคม ในขณะที่ปัจจัยอุปสรรค พบว่า มีปัจจัยเรื่อง

ครอบครัวปล่อยปละละเลย ตามใจเด็กมากเกินไป ปัจจัยด้านบุคลากรในโรงเรียน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด 19 ในขณะที่ปัจจัยอีกประการหนึ่งที่เป็นอุปสรรคด้านการพัฒนาทักษะทางสังคม คือ ตัวเด็กเองที่มีพฤติกรรมหรืออารมณ์รุนแรงมาก ไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าว พบว่าปัจจัยด้านครูถือเป็นตัวแปรสำคัญ นั่นคือ หากครูมีความสามารถในการสังเกต มีประสบการณ์ มีความรู้ด้านการดูแลช่วยเหลือเด็ก จะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านทักษะสังคมที่ดีขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้โดยจัดให้มีการรวมกลุ่มของครู นำพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน หาวิธีการประสานความร่วมมือกับกลุ่มผู้ปกครองที่ไม่ยอมรับหรือไม่ปฏิบัติตามแนวทางการกระตุ้นของครู เป็นต้น และให้โรงเรียนจัดหากิจกรรมภายนอกเข้ามาช่วยเสริมทักษะ รวมถึงให้บริการกิจกรรมบำบัดจากวิทยากรภายนอกที่หมั่นเวียนเข้ามาช่วยสอนและทำบำบัดให้กับกลุ่มเด็กเหล่านี้ โดยโรงเรียนควรเชื่อมโยงกับกลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยและหน่วยงานเอกชนเพื่อเข้ามาเติมความรู้และแนะนำกิจกรรมเสริมสร้างทักษะสังคมให้หลากหลายอย่างสม่ำเสมอ และเนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเบื้องต้นเพื่อนำไปสู่การหาแนวทางสร้างและพัฒนาโปรแกรมการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มด้านทักษะสังคม ผลการวิจัยพบว่า ทักษะสังคมยังมีองค์ประกอบย่อยแฝงอยู่อีกหลายองค์ประกอบ ดังนั้นการวิจัยในครั้งต่อไป ควรใช้วิธีการศึกษาด้วยวิจัยผสมวิธี (Mixed Method) เพื่ออธิบายแนวคิดและกระบวนการของการพัฒนาแต่ละองค์ประกอบย่อย ซึ่งจะทำให้การอธิบายถึงการคัดเลือกทักษะทางสังคมของกลุ่มเด็กที่กำลังจะเข้าศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมระดับชั้นประถมศึกษามีความถูกต้องและน่าเชื่อถือมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนการวิจัยแผนงานพัฒนาบัณฑิตศึกษา จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2564

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- นาถดา ตะวันกาญจน์โชติ. (2559). ทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกวัยเรียน. วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต, 30, (2), 1-21.

- พัชรिता นิลสุข. (2558). การบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เพ็ญแข ลัมศิลา. (2540). การวินิจฉัยโรค-ออทิสซึม. สมุทรปราการ: ช.แสงงา การพิมพ์.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2556). จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สรวาตี เพ็งศรีโคตร และจันทร์ชลี มาพุท. (2554). รูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาปฐมวัย. วารสารการศึกษาและพัฒนาสังคม, 7, (1), 68-82.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2558). หลักสูตรสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2558 . กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ . (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579). กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579). กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2551). พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551. กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- สุวิมล อุดมพิริยะศักดิ์. (2558). การจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์. (2552). สร้างลูกให้เป็นอัจฉริยะ = Raising a genius (ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพมหานคร: พี พลัส.
- Bandura, A. (1997). Social cognitive theory of self-regulation. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 248-287.
- Education Counts. (2007). State of Education in New Zealand: 2007. Retrieved June 19, 2021, from https://www.educationcounts.govt.nz/publications/80898/state_of_education_in_new_zealand/17097
- Hollinger, J. D. (2015). Social skills for behaviorally disordered children as preparation for mainstreaming. *Remedial and Special Education*, 8(1), 17-27.

- McIntyre, T. (2013). Teaching social skills to kids who don't yet have them. Retrieved 2021 23, May, from <http://www.ldonline.org/article/14545>
- National Disability Insurance Agency. (2019). Governance. Retrieved June 20, 2021, from <https://www.ndis.gov.au/about-us/governance>
- Stephen, N. E. (2010). Social Skills Development in Early Childhood, Enabling Learning, Growing Friends. Retrieved June 19, 2021, from www.psychcorp.com
- Swanson, H. C. & Watson, B. L. (2012). Educational and psychological assessment of exceptional children (2 ed.). Columbus, OH: Merrill Publishing Company.